

Skatter i Torahn

Bibelstudium nr 1, A

Sabbaten den 2 oktober 2010

Bereshit – ”I begynnelsen” – בְּרֵאשִׁית

Torahtext: 1 Mos 1:1 – 6:8

Haftarah: Jes 42:5 – 43:11

Apostoliska skrifterna: Matt 1:1 – 2:23

**Öppna mina ögon,
så att jag ser undren i din Torah.**

(Ps 119:18)

Bibelns första bok heter *Bereshit* (ברֵאשִׁית) på hebreiska. Bereshit är även det allra första ordet i den hebreiska texten i 1 Mos 1:1, liksom namnet på detta torahavsnitt och betyder ”*I begynnelsen*”. Rubriken på den Första Moseboken talar alltså om för oss, att denna bok ska handla om hur allt en gång började. Ett annat gammalt hebreiskt namn på boken är *Sefer Ma'aseh Bereshit*, vilket betyder ”Skapelsens bok”.

Det engelska namnet på Första Moseboken är *Genesis* och det kommer från ”Septuagintan” som är den första kända översättningen av den hebreiska bibeln till ett annat språk – i detta fallet till grekiska. Genesis betyder ”ursprung/begynnelse” vilket alltså även det handlar om skapelse eller om hur allt började.

Men frågan är, hur man ska påbörja ett så här stort ämne. Jag har valt att följa samma modell som författaren till 1 Mos 1:1 har gjort. I denna vers deklarerar Mose – som vi förutsätter vara författaren – helt utan några betänkligheter kort och gott: ”*I begynnelsen skapade Gud himmel och jord.*” Detta uttalande förutsätter Guds

existens. Mose gör inte heller några som helst försök att bevisa sitt påstående. På samma sätt vill jag alltså göra med hela det första kapitlet. Vi förutsätter att Gud skapade himmel och jord precis så som texten beskriver. Genom att stanna vid några speciella tankar i den här kommentaren undviker jag även frestelsen att kommentera vad som hände under de olika skapelsedagarna.

ETT DRAMA I TRE AKTER

Akt 1: Människans härlighet

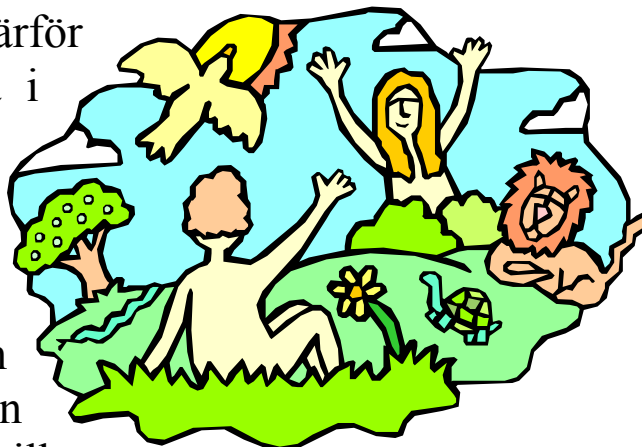
Scen 1 – Människan gör entré

Allt började så fantastiskt. Vårt textavsnitt beskriver Adams och Evas storslagna skapelse – den första mannen och den första kvinnan. Det beskriver även den fantastiska ära och position de hade över resten av den skapelse i vilken de var placerade. Genom att Gud väntade med att skapa människan till sist, var det som att han ville säga: ”Nu har jag skapat allt detta för människans skull, för hennes behov och till hennes glädje, nu låter vi mästaren ta sin plats.” Det verkar som, att Gud ville spara det bästa till sist!

Ett annat sätt på vilken texten betonar skönheten i människans skapelse finner vi i 1 Mos 1:27: ”*Och Gud skapade människan till sin avbild.*” Detta sades inte om något annat i hela skapelsen, det var endast människan som var skapad ”*till Guds avbild*”. Det hebreiska ord som översatts ”avbild” (צלם) anses kunna härledas från grundordet för ”skugga”. I modern hebreiska är ordet ”foto” hämtat från samma grundord. Kan vi då säga att människan är Guds fotokopia?!

Det har skrivits mycket om och givits mängder av förslag till vad uttrycket ”*till Guds avbild*” verkligen innebär. Någon har exempelvis sagt, att på samma sätt som Gud är en enhet så är också människan det – människan har en kropp, en själ och en ande och

på detta sätt är hon skapad till Guds avbild. Men det finns som sagt många förslag och det finns förmodligen inslag av sanning i dem alla. Det går alltså inte, att ge en heltäckande definition av vad detta uttryck innebär. Vi måste därför lära oss, att inte bli dogmatiska i våra uttalanden och att visa förståelse för dem som kanske har andra synpunkter på vad texten betyder. Vi kan emellertid vara helt övertygade om, att människan är unik och att hon är överlägsen resten av skapelsen. Tänk vilket förtroende människosläktet fick, när det skulle reflektera Gud.



När Gud hade skapat människan till sin avbild, innebar det att hon var fullkomligt rättfärdig, syndfri, helig och odödlig. Hon hade Gud till sin far. Syndafallet ändrade dramatiskt på detta förhållande – människan *”har djävulen till... fader”* och kom i hans våld. (Se Joh 8:31-47!) Från början var hon emellertid skapad rättfärdig. I Rom 5:12-21 sägs det tydligt, att när människan genom tro tar emot Messias,¹ så blir hon rättfärdig. På så sätt återvänder hon till det andliga tillstånd som hon var ämnad till från början.

Efter berättelsen om hur människan skapats läser vi: *”Så fullbordades himlen och jorden med hela sin härskara.”* (1 Mos 2:1) Lägg märke till att skapelsen blev fullbordad på den sjunde dagen. Detta för oss till ett viktigt begrepp i Torahn: Shabbat. Shabbat handlar om fullbordandet. Var det något mer som borde göras vid skapelsen, något som fattades och som borde läggas till? Nej! Texten betonar, att skapelsen *”fullbordades... med hela sin härskara”*. Gud avslutade det arbete han gjort under sex dagar, så att han på sjunde dagen kunde vila från allt sitt verk. Varför vilade

¹ *Messias* är ett hebreiskt ord som betyder ”den smorde”. Ordet *Kristus* i Nya testamentet är en översättning till grekiska av ordet *Messias*. *Messias* och *Kristus* betyder alltså samma sak – ”den smorde”. *Övers. anm.*

han? Helt enkelt därför att det inte fanns något mer som skulle göras. Allt som fanns kvar för Gud att göra, var att 1) avsluta arbetet och 2) att glädjas över sitt skapade verk.

Anledningen till att sabbaten är ett så viktigt begrepp, är att den enligt Nya testamentet sammanknippas med det glada budskapet om Messias. Vi ser detta i all synnerhet i Hebr 4 där det berättas, att när vi i tro tar emot Messias och litar på den försoning han har gjort för oss, så är det samma sak som att inträda i en vila. Det finns en tydlig parallell mellan vad Gud gjorde, när han avslutade sitt skapelseverk och vad Messias utförde, när han gjorde oss till ”nya skapelser”. Det handlar om samma begrepp: att upphöra med arbetet och att glädjas över skapelsen. Vi förstår detta bättre, när vi läser kapitel fyra i Hebreerbrevet.

För det första säger Hebreerbrevets författare, att den som är i Messias befinner sig i en vila – en sabbatsvila. Han fortsätter att utveckla denna tanke i vers 10: *”Den som har kommit in i hans vila får vila sig från sina gärningar, liksom Gud vilade från sina.”* Vi går på sätt och vis tillbaka till skapelsen. På samma sätt som Gud upphörde med allt sitt arbete, eftersom hans skapade verk var fullbordat, så säger Nya testamentet, att vi är en ny skapelse – ett fullbordat verk i Messias. Allt som finns kvar att göra i denna process är att leva genom tro. Vi är en fullbordad ny skapelse i Messias, rättfärdiga och återigen fyllda av Guds liv. (Gal 2:20; 2 Kor 5:17; Rom 5:18, 19)

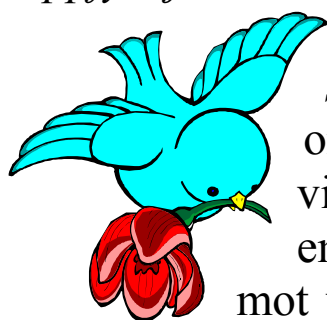
För det andra vet vi, att när vi tagit del av det glada budskapet om Yeshua, så får vi uppleva glädjen över att vara en del av den nya skapelsen. Det är ett liv i glädje, ett liv i trygghet och ett liv i gemenskap med vår Skapare. På samma sätt som Gud utropade att *”det var mycket gott”* (1 Mos 1:31), när han avslutade skapelseverket, så säger han om sin nya skapelse, att han *”gläder sig över dig med lust, han tiger stilla i sin kärlek, han fröjdas över dig med*

jubel". (Sef 3:17; texten handlar egentligen om Jerusalem, men den kan tillämpas på alla Guds barn.)

Om vi förstår begreppet "vila" i veckans torahavsnitt, så börjar vi också förstå något av den outgrundliga kärlek Herren visar oss, en kärlek som uppenbaras genom den nåd vi finner i Messias. Senare i Torahn – i samband med att Gud sluter ett förbund med sitt folk – så kommer han att poängtera denna vila ytterligare, denna gång genom veckosabbaten.

Scen 2 – Edens lustgård

En del av den härlighet som Gud gav människan bestod i, att hon skulle "råda" över skapelsen. "*Var fruktsamma och föröka er och uppfyll jorden! Lagg den under er och råd över fiskarna i havet,*



över fåglarna under himlen och över alla djur som rör sig på jorden!" (1 Mos 1:28) Grundtextens

ord för "råda över" är ett ganska aggressivt ord – vilket innebär en bestämd handling. Detta innebär emellertid inte, att människor ska vara aggressiva

mot varandra! Gud gav denna trädgård till människan, för att hon skulle "*odla och bevara den*". (1 Mos 2:15)

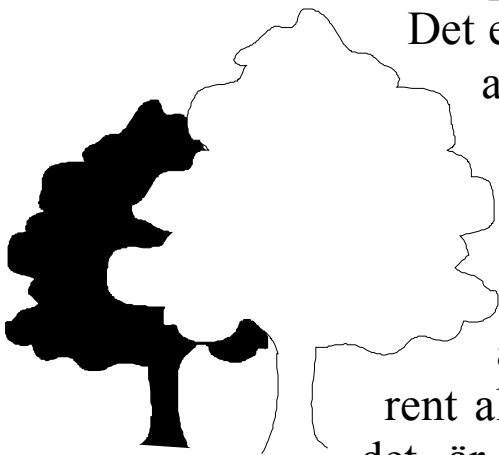
Texten ger oss några viktiga detaljer angående denna trädgård. Först talas det om var den låg – i Eden. Sedan får vi veta att Eden låg österut. (1 Mos 2:8) Ordet som översatts med "österut" kan även inbegripa en tidsangivelse som visar, att Gud placerade människan i denna härlighet från tidens början. "Edens lustgård" (*Gan Eden*) har blivit ett begrepp inom den judiska litteraturen som används för ett "evigt glädjefyllt tillstånd".

Vad var det som gjorde, att denna trädgård var en sådan fantastisk plats för människan? Texten ger inget direkt svar på den frågan, men det är inte svårt att föreställa sig, att det berodde på, att

Adam och Eva levde i fullständig harmoni med Gud, med varandra och med sig själva.

Scen 3 – Träden

Det finns ytterligare en sak i detta drama som vi måste kommentera något, innan vi övergår till den andra akten. I 1 Mos 2:9 berättas det, att Gud planterade två speciella träd i trädgården.



Det ena kallades för ”*Livets träd*”, medan det andra kallades ”*trädet med kunskap om gott och ont*”. Hur ska vi förstå innebörden av detta?

Det är många som fallit för frestelsen att tolka händelserna i detta drama som rent allegoriska. För min egen del tror jag, att det är farligt att utesluta de rent historiska aspekterna och påstå, att det är utan betydelse om de olika händelserna verkligen ägt rum eller inte. Om vi gör det, blir berättelsen om syndafallet bara ytterligare en religiös myt som kan tolkas på tusentals olika sätt. Var sätter man sedan gränsen för vad som är en allegorisk framställning? Om vi förutsätter, att en liten del av denna berättelse är allegorisk, så varför då inte hela berättelsen? Vad är det som avgör, om något är allegoriskt skildrat eller ej?

Låt oss förutsätta, att händelserna som beskrivs i 1 Mos 1-3 (och framåt!) är historiskt korrekta. Om så är fallet, så planterade Gud två speciella träd i trädgården: ”*Livets träd*” och ”*trädet med kunskap om gott och ont*”. Adam och Eva kunde fritt äta av Livets träd och när de gjorde det, levde de i gemenskap med sin Skapare. Det enda Gud någonsin förbjöd dem, var att äta av det andra trädets frukt.

Akt 2: Männslighetens tragedi

Scen 1 – Ormen tar plats på scenen

Kapitel tre inleds med, att Adam och Eva levde ett lyckligt liv – både tillsammans och med Gud. Men det började blåsa upp till storm och allt skulle snart vara drastiskt förändrat. Männsligheten skulle börja en märklig resa som skulle ta den långt ner i djupet innan den åter kunde lyftas upp. Ormen gör entré...

Återigen är det många som menar, att detta med ormen är en symbolisk skildring. Men med tanke på den dom som förkunnades över ormen i 1 Mos 3:14, 15, ser jag ingen anledning att betrakta detta som en allegori. Jag tror därför, att det verkligen var så, att Satan talade genom en orm.

Scen 2 – Synden gör entré

Vi har nu kommit till det kritiska ögonblicket då Eva tänker, att det kanske inte vore så dumt att äta av den förbjudna frukten. Hon började se på det förbjudna trädet ur en annan synvinkel än ur Guds perspektiv. Vi ser, att hon upptäckte tre saker som hon tidigare inte tillåtit sig att lägga märke till.

1. Hon ”såg att trädet var gott att äta av”. (1 Mos 3:6) Hon började tänka på trädet och dess frukt som något tilltalande. Det som hon tidigare inte ens kunnat drömma om som ätbart, var nu något som började sysselsätta hennes tankar.
2. Hon såg att trädet var ”en fröjd för ögat”. Tidigare ville hon inte ens se på detta träd – hon hade då bara Livets träd för ögonen. Kanske att det rent av fanns något annat än Livets träd som gav livet värde?



3. Till sist började hon inse, *”att trädet var lockande eftersom man fick förstånd av det”*. Fram till detta ögonblick saknade hon ingenting – hon hade Guds visdom.

På ett karakteristiskt hebreiskt sätt säger texten kort och gott: *”Och hon tog av frukten och åt... och han åt.”* (1 Mos 3:6) Det var i detta ögonblick som inte endast deras liv radikalt förändrades. Hela mänsklighetens framtida öde fick en annan bana. Allt för denna nya diet!

Scen 3 – Konsekvenserna

Omedelbart efter det att texten beskrivit hur Adam och Eva åt frukten av det förbjudna trädet, så börjar konsekvenserna göra sig märkbara. *”Då öppnades ögonen på dem båda, och de märkte att de var nakna...”* (v 7) Vers åtta berättar, att de gömde sig för Herren och i vers tio ser vi, att de blev rädda för honom. Vilken kontrast till vad de upplevde före syndafallet! Nu är det synd, död och skilsmässa som gäller. Ett bett – och Guds löften om död och skilsmässa började göra sig gällande. De hade nu fått en ny ”far”, ormen, Satan. (Se Joh 8:42-47!) *”Genom en enda människa kom synden in i världen och genom synden döden, och så kom döden över alla människor, eftersom alla hade syndat.”* (Rom 5:12)

I 1 Mos 3:7 läser vi: *”Då öppnades ögonen på dem båda, och de märkte att de var nakna.”* Innan de åt av det förbjudna trädets frukt levde de i Guds kungarike och då kunde de bara se saker som de verkligen var. De såg vad de var skapade att se. De såg saker och ting från sin Fars perspektiv. Nu när deras ögon blivit ”öppnade”, fick de uppleva livet ur ett helt nytt perspektiv. Med ledning av Rom 5:12-21 kan vi säga, att de blev delaktiga av ett rike som de tidigare inte hade någon som helst kunskap om – ”syndens och dödens kungarike”. Andra kanske vill kalla det ”mörkrets rike”. Detta var Satans rike.

De inledande kapitlen i Första Moseboken visar att det finns två kungariket. Ett närmare studium av Rom 5 hjälper oss med att se skillnaderna på dessa riket:

Mörkrets rike

Regering: Synd och död

Regent: Satan

Maktfaktor: Död

Guds vrede

Syndens slavar

Ljusets rike

Regering: Nåd

Regent: Yeshua

Maktfaktor: Liv

Guds välsignelse

Rättfärdighetens slavar

På grund av de första människornas synd, har alla människor blivit födda in i ett annat kungarike än det som Adam och Eva ursprungligen var ämnade för. Detta gör att hela berättelsen känns grym, hård och hopplös. Finns det någon räddning?

Akt 3: Hopp för mänskligheten

Scen 1 – Gud träder in

Det var Gud som bröt tystnaden! (Se 1 Mos 3:9!) Här ser vi det mönster som sedan används genom hela Bibeln när människan syndar. Det är alltid Gud som tar det första steget för att reda ut situationen. Först och främst beror detta på, att människan i egen kraft är helt oförmögen att ta detta steg. Nya testamentet säger, att hon hade blivit död genom sina överträdelser och synder. (Se Ef 2:1!) För det andra, så är det alltid Gud som sträcker sig ut emot den syndiga människan, eftersom det ingår i hans natur att visa nåd mot syndare.

Adam och Eva hade nu upptäckt sin ”nakenhet”. Till att börja med gjorde de sina egna kläder, men Gud godtog inte deras försök till att skyla sin nakenhet. Gud gav dem nu i stället kläder. Ett djur var tvunget att offras: ”Och HERREN Gud gjorde kläder av skinn åt Adam och hans hustru och klädde dem.” (1 Mos 3:21) Här ser vi,

att deras synd resulterade i konsekvenser för den övriga skapelsen. Vi ser dessutom, att det första djuroffret här var ett faktum. Ett djur får offra livet som en gottgörelse för människans synd. Detta blir sedan ett mönster genom hela Bibeln. Allteftersom uppenbarelsen från Gud växer, så kommer försoningstanken att bli allt tydligare och den kulminerar sedan i Messias offer för alla de människor som tror på honom. Gud redogör sedan för, vad som skulle hända Adam, Eva och ormen efter syndafallet. En av dessa konsekvenser formades till en profetia som handlar om både hopp och upprättelse. (Se 1 Mos 3:14-19!)

Herren säger i vers 15, att han skulle *”sätta fiendskap mellan dig [ormen] och kvinnan och mellan din avkomma och hennes avkomma”*. Ordet för ”säd” är i hebreiskan i singularis för både ormen och kvinnan och dessutom sägs det, att denna säd på något sätt skulle komma i konfrontation med varandra. Ormen och dess säd är Satan. (Se Rom 16:20; Upp 12:9; Upp 20:2!) Judiska bibelkommentatorer har sedan antikens tid trott, att kvinnans säd måste vara Messias. Detta är med andra ord den första messianska profetian i vår Bibel.

Den första uppfyllelsen av denna profetia finner vi i samband med att Yeshua dog. (Kol 2:15) I Upp 20:7-10 kan vi läsa om den slutliga seger som Yeshua kommer att vinna över Satan. Vi kan vara förvissade om, att den dag kommer, då han som alltid försökt fresta oss inte mer ska kunna få oss att synda. Vi är garanterade, att den slutliga segern ska vinnas av kvinnans säd – Messias. Om vi ska få uppleva personlig seger över synden måste vi personligen ha lärt känna Messias, han som har *”kallat... [oss] från mörkret till sitt underbara ljus”*. (1 Petr 2:9)

Översättning och bearbetning: Föreningen Shabbat Shalom
Författare: Ariel Berkowitz, Jerusalem
© Föreningen Shabbat Shalom

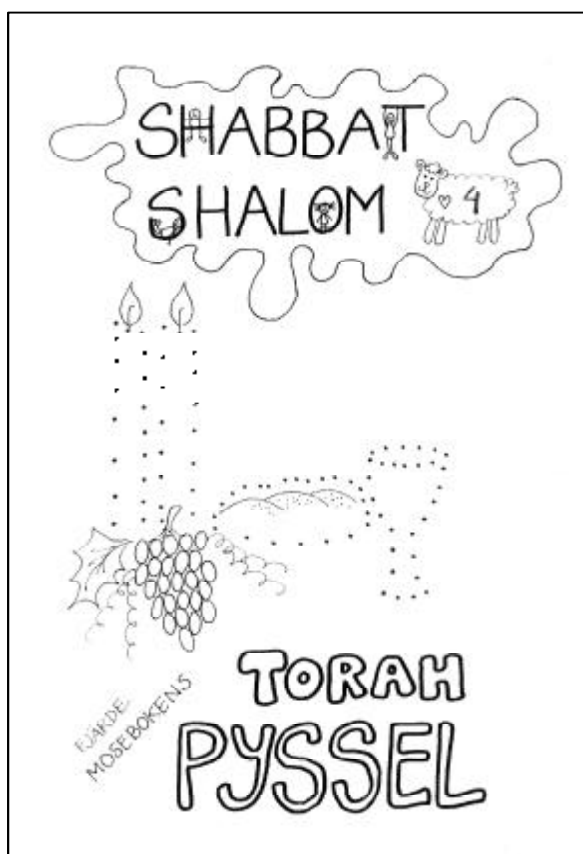
Mer info nästa sida!



Mersmak?

Du kan också få "Shabbat Shalom" hemsänd i din brevlåda helt utan kostnad. Utöver kommentarerna till veckans textavsnitt kan du bland annat läsa en aktuell artikel...

Önskar du ett provnummer? Skicka oss ett mejl med namn, adress och telefonnummer, så kommer intressant läsning i din brevlåda om några dagar!



Barn eller barnbarn?

Då kanske du är intresserad av ett nummer av Shabbat Shaloms "Torah-pysel"!?

En liten pysselsida för varje vecka i anslutning till veckans textavsnitt!

Mejla till:

foreningen.shabbat.shalom@gmail.com